

AFVALWATERKETEN
NOORD-KENNEMERLAND
NOORD

gemeente Alkmaar
gemeente Bergen
gemeente Castricum
gemeente Graft-De Rijk
gemeente Heerhugowaard
gemeente Heiloo
gemeente Langedijk
gemeente Schermer
hoogheemraadschap Hollands
Noorderkwartier

Regionaal Afvalwaterketen
Programma 2014-2018

**gemeente Alkmaar
gemeente Bergen
gemeente Castricum
gemeente Graft-De Rijk
gemeente Heerhugowaard
gemeente Heiloo
gemeente Langedijk
gemeente Schermer
hoogheemraadschap Hollands
Noorderkwartier**

**Regionaal Afvalwaterketen Pro-
gramma 2014-2018**

referentie	projectcode	status
AMR87-1/harj2/009	AMR87-1	definitief
projectleider	projectdirecteur	datum
ir. J.W. Hartemink	ir. Th.G.J. Witjes	26 november 2013

autorisatie	naam	paraaf
	ir. D.H. Meijer	

INHOUDSOPGAVE	blz.
1. REGIONAAL AFVALWATERKETEN PROGRAMMA: KADER	2
1.1. Aanleiding en visie	2
1.2. Reikwijdte RAP: afvalwaterketen én stedelijk watersysteem	2
1.3. Doelstelling en thema's als kader voor het programma	3
1.4. Looptijd en procesafspraken	4
2. TERUGBLIK OP PERIODE 2012-2013	4
2.1. Resultaten werkgroepen	4
2.2. Resultaten regionaal doelmatigheidsonderzoek 2013	5
3. PRIORITERING	7
laatste bladzijde	8
BIJLAGEN	aantal blz.
I Planning projecten RAP	1
II Doelmatigheidsonderzoek samenwerkingsverband NKN Arcadis, d.d. 26 november 2013, ref. 077378247:C	55

1. REGIONAAL AFVALWATERKETEN PROGRAMMA: KADER

1.1. Aanleiding en visie

In 2011 is het Bestuursakkoord Water (BAW) ondertekend door het Rijk en de koepelorganisaties VNG, Unie van Waterschappen, IPO en Vewin om de doelmatigheid van de waterketen te vergroten in 2020. Onder andere door samenwerking binnen de waterketen. Eén van de doelstellingen uit het bestuursakkoord water is een jaarlijkse kostenbesparing van 750 miljoen euro in 2020 op de autonome ontwikkeling van de lasten in de afvalwaterketen ('minder-meer'). Waterschappen en gemeenten dragen samen zorg voor 380 miljoen euro van het totaal.

Om aan de eisen uit het BAW te kunnen voldoen is in 2012 het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord opgericht. Het samenwerkingsverband bestaat uit de gemeenten Castricum, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk, Bergen, Alkmaar, Schermer, Graft-de Rijp en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

In het kader van de samenwerking in afvalwaterketen heeft de regio Noord Kennemerland Noord besloten dit regionaal afvalwaterketenprogramma (RAP) op te stellen.

Daarbij is het hoogste doel niet meer voldoen aan normen, maar aan het tegemoetkomen aan de zogenaamde 4 K's:

- verbetering van de **K**waliteit van het beheer en de beheerde systemen;
- vermindering van de **K**wetsbaarheid van de organisaties;
- vergroting van de **K**ennis door kennisuitwisseling, en
- **K**ostenbesparing.

De vastgelegde kostenbesparing is landelijk € 380 miljoen per jaar in 2020 voor de gehele afvalwaterketen, wat voor de gemeenten in de regio NKN een besparing betekent van €2,25 miljoen op dezelfde peildatum. Deze noodzakelijke kostenbesparing vormt een zeer belangrijke aanjager van het samenwerkingstraject in de regio NKN.

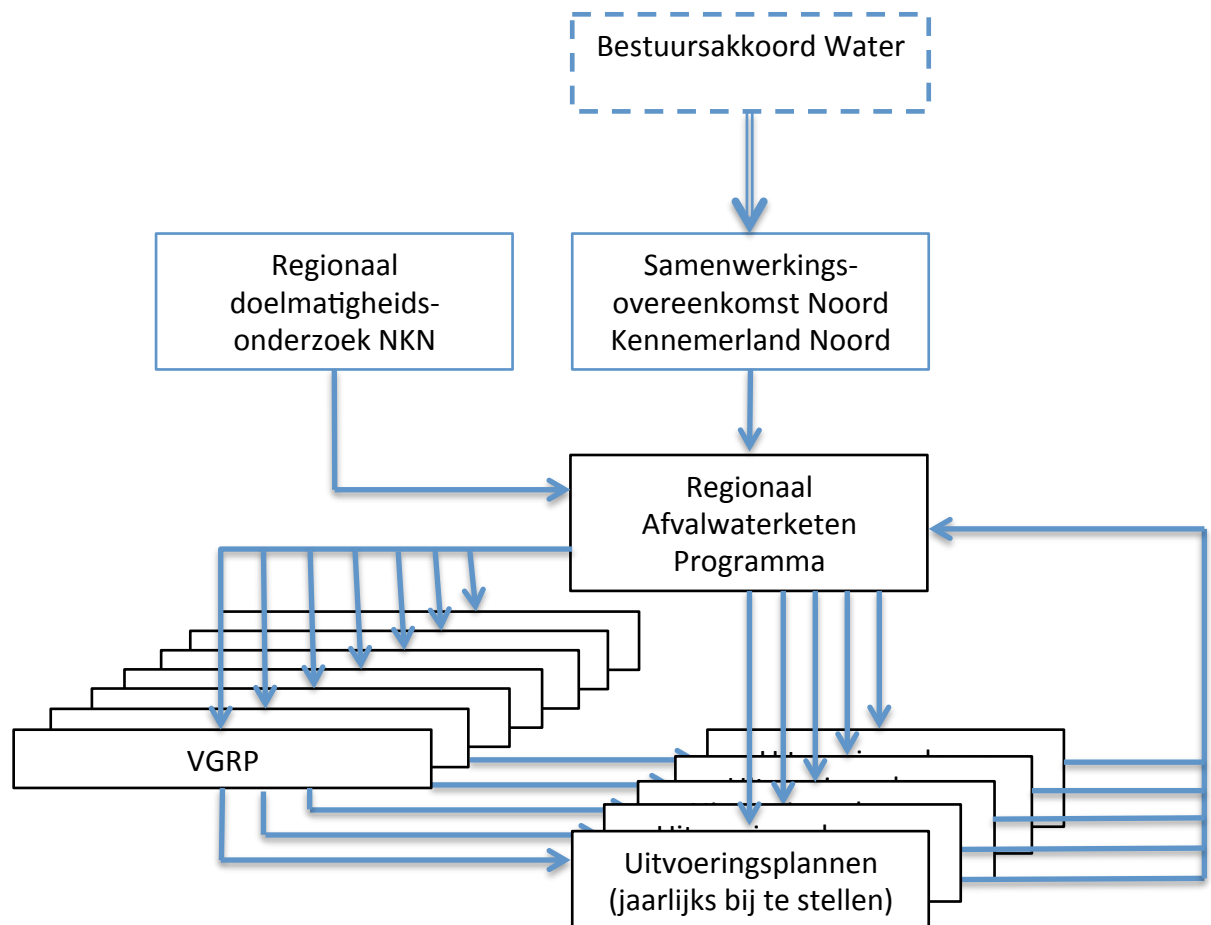
Voor de landelijke toetsing van de voortgang van de afspraken uit het BAW is een Visitatiecommissie Waterketen ingericht onder voorzitterschap van ex-minister Karla Peijs. Deze Visitatiecommissie heeft aan de regio NKN een aantal vragen gesteld over de wijze waarop de regio de besparingsdoelstellingen gaat invullen.

Om te onderzoeken hoe de besparingsopgave uit het BAW gehaald kan worden in de samenwerking en om antwoord te geven op de vragen van de Visitatiecommissie heeft de regio in oktober/november 2013 een Regionaal doelmatigheidsonderzoek uit laten voeren. Dit onderzoek fungeert als basis voor dit RAP en de rapportage is als bijlage toegevoegd.

1.2. Reikwijdte RAP: afvalwaterketen én stedelijk watersysteem

Het RAP is in de eerste plaats opgezet voor de afvalwaterketen in de regio Noord Kennemerland Noord. Maar wat betreft inhoud willen de regiopartijen verder gaan dan alleen de *afvalwaterketen*. De afvalwaterketen is een belangrijk onderdeel van de *stedelijke watersystemen*. Winst in de keten kan en mag niet ten koste gaan van het watersysteem. Daarom kiezen de regiopartijen er voor om te zijner tijd ook onderwerpen op het vlak van de stedelijke watersystemen in de samenwerking te betrekken, waarmee het stedelijk waterbeheer integraal (incl. grondwater) wordt benaderd. Dit zal de komende jaren worden uitgewerkt.

Afbeelding 1 relatie tussen samenwerkingsplannen

1.3. Doelstelling en thema's als kader voor het programma

De resultaten van het Regionale Doelmatigheidsonderzoek, de afspraken uit de Overeenkomst Regionale Samenwerking NKN, gevoegd bij de afspraken met de Visitatiecommissie geven de prioritering van de projecten die binnen het RAP worden uitgevoerd.

De zes thema's waar dit RAP zich op richt zijn:

1. Operationeel beheer
Reiniging en inspectie en de aanbesteding van operationele activiteiten;
2. Gegevensbeheer
Voor alle activiteiten die we ondernemen of willen ondernemen is het noodzakelijk dat de gegevens en informatie die we gebruiken op orde zijn. Dit geldt voor bestandsbeheer en gegevenskwaliteit en ook voor het uitwisselen van procesgegevens en financiële gegevens;
3. Relatie waterketen-watersysteem: waterkwaliteit
De relatie tussen emissies vanuit overstorten en zuiveringen en oppervlaktewaterkwaliteit;
4. Klimaatbestendige leefomgeving
De zorgplicht van de gemeenten voor een leefbare omgeving ook in de verre toekomst maakt inbreng bij ruimtelijke ontwikkelingen noodzakelijk. Ook is inzicht in de relatie tussen oppervlaktewater kwantiteit en het functioneren van de afvalwaterketen nodig;
5. Risicogestuurd beheer/Asset management

Het grootste deel van de uitgaven voor de afvalwaterketen wordt gedaan voor vervanging. Door een uitgekende vervangingsstrategie liggen hier de grootste besparingsmogelijkheden;

6. Toekomstvisie op de afvalwaterketen en innovatie

Innovatieve technieken zijn nodig voor de omvorming van de afvalwaterketen naar een robuust systeem waarmee tekorten aan grondstoffen, energie en schoon oppervlaktewater in de verre toekomst kunnen worden verminderd of zelfs voorkomen. Onderwerpen als scheiding bij de bron en nieuwe sanitatie maken hier onderdeel van uit.

Naast voorgaande thema's is de wijze van financieren van rioolinvesteringen een belangrijk punt van aandacht. Bij voortzetting van het lenen van geld (activeren) voor investeringen zullen de uitgaven voor rioolbeheer van een gemiddelde gemeente in 2040 voor 80% uit kapitaallasten (rente en afschrijving) bestaan. Een andere wijze van financieren kan dit voorkomen. Bij drie gemeenten uit het samenwerkingsverband is hiertoe een onderzoek (trendanalyse) verricht. In de loop van 2014 zal blijken of een andere wijze van financieren een positief resultaat geeft en toepasbaar is binnen de regio.

1.4. Looptijd en procesafspraken

Het RAP heeft een looptijd van vijf jaar (2014-2018), overeenkomstig de termijn van de 'Bestuursvereenkomst regionale samenwerking' .

Het programma met de opzet en voortgang van de projecten wordt halfjaarlijks voorgelegd aan en besproken met de stuurgroep. Voor het eerst zal dat gebeuren in juni 2014.

2. TERUGBLIK OP PERIODE 2012-2013

2.1. Resultaten werkgroepen

In de onderstaande tabel staan de 15 werkgroepen benoemd die de afgelopen periode zijn ingericht met een kort overzicht van de activiteiten en een verwijzing naar de pagina's uit de Rapportage Doelmatigheidsonderzoek (zie bijlage) waar verdere informatie kan worden gevonden.

Tabel 1 overzicht thema's en werkgroepen

thema	werkgroep	inhoud	Rapportage Doelmatigheids-onderzoek
operationeel beheer	relinen en deelreparaties	het opstellen van een gezamenlijk programma van eisen en een bestek.	pag. 26, 31
	reiniging en inspectie riole-ring	aantal gemeenten heeft een bestek opgesteld dat inmiddels op de markt is gezet	pag. 26, 31
	huisaansluitingen	werkplan met doelstelling wordt nog opgesteld	pag. 25
	onderhoud gemalen	concept bestek voor het onderhoud van gemalen is opgesteld	pag. 26, 31
gegevensbeheer en informatisering	gegevensbeheer	Onderzoek naar de haalbaarheid van centraal gegevens-beheer	pag. 26, 31

thema	werkgroep	inhoud	Rapportage Doelmatigheids-onderzoek
	monitoring en sturing hoofdgemalen	projectplan is opgesteld voor het inrichten van hoofdposten	pag. 26
	grondwatermeetnet	Uitwisselen ervaringen monitoring	pag. 25
	monitoring riolering	Werkgroep richt zich op het delen van kennis over gebruik van data (analysetechnieken)	pag. 27, 31
waterketen - watersysteem	functioneren vgs	Onderzoek naar noodzakelijke aanpassingen VGS van Heerhugowaard. Dit is van belang voor alle gemeenten met VGS.	pag. 27
klimaat en klimaatverandering	klimaatadaptatie	Kennisdeling over inrichting van de openbare ruimte om water te bergen en vast te houden	pag. 25, 31
risicogestuurd beheer (asset management)	<i>Nog geen projecten ingevuld</i>		
toekomstvisie en innovatie	nieuwe sanitatie	kansrijke projecten op het gebied sanitatie, waarbij het doel is pilotprojecten te definiëren voor het landelijke onderzoek van Stowa.	pag. 26
	energie uit afvalwater (riothermie)	Proeflocaties worden gezocht bij nieuwbouwlocaties en stedelijke reconstructiegebieden die zich lenen voor terugwinning van energie en WKO	pag. 27
overig	financiën	Gezamenlijke cursus over lange termijn financiering rioolbeheer aangevuld met nader onderzoek	pag. 26
	opzet en uitwerking VGRP	Opstellen raamwerk voor VGRP dat door alle gemeenten kan worden gebruikt	pag. 26, 31
	inrichting waterloket	Inrichten on-line informatie- en helpdesk	pag. 27

2.2. Resultaten regionaal doelmatigheidsonderzoek 2013

De voornaamste conclusie uit het doelmatigheidsonderzoek is dat met lopende samenwerkingsactiviteiten niet wordt voldaan aan de financiële doelstelling die vanuit het Rijk voor 2020 is opgelegd. De zes werkgroepen met de grootste bijdrage aan de besparingsdoelstelling zijn:

- Relinen en deelreparaties;
- Samenwerking reiniging en inspectie riolering;
- Gegevensbeheer;
- Monitoring en sturing hoofdgemalen;

- Monitoring riolering;
- VGRP.

Geraamd wordt dat met deze projecten circa € 462.600,- van de benodigde besparing in 2020, € 2.250.000,-, wordt bereikt (zie tabel 2).

Tabel 2 potentiële besparing lopende werkgroepen¹

Werkgroep	Potentiële besparing (per jaar)
Onderhoud gemalen	€ 32.000,-
Monitoring riolering	€ 45.000,-
Reiniging en inspectie	€ 300.000,-
VGRP	€ 26.600,-
Gegevensbeheer	€29.000,-
Relinen en deelreparaties	€ 30.000,-
totaal	€ 462.600,-

De nieuw op te starten projecten in het kader van dit RAP zullen het overige deel van de besparing moeten leveren (zie tabel 3.)

Tabel 3 potentiële besparing nieuwe werkgroepen¹

Werkgroep/project	Potentiële besparing (per jaar)
Relinen in plaats van vervanging	€ 360.000,-
Levensduurverlenging	€ 350.000,-
Gedifferentieerd reinigen en inspecteren	€ 330.000,-
Herziening eenheidsprijzen investeringen	€ 230.000,-
Buitengebied	€ 260.000,-
Personeel als asset	€ 350.000,-
Totale besparing extra onderwerpen	€ 1.880.000,-

Verwacht wordt dat de lopende en de nieuwe activiteiten er voor zullen zorgen dat de besparingsdoelstelling voor 2020 zal worden gehaald (zie tabel 4.).

¹ Bron: Rapportage doelmatigheidsmonitoring, d.d. 26 november 2013, Arcadis, ref.nr. 077378247:C

Tabel 4 besparingen per 2020¹

Onderdeel	Potentiële besparing (per jaar)	Opmerking
Besparingen voor 2010	€ 431.940,-	Investerings doorvertaald in kapitaal-lasten
Bestaande werkgroepen	€ 462.600,-	
Onderwerpen RAP	€ 1.880.000,-	
Gezamenlijke inning rioolheffing	€ 50.000,-	
Totaal	€ 2.824.040,-	
Percentage van autonome ontwikkeling	12,55%	

3. PRIORITERING

Projecten die we oppakken vallen binnen de hoofdthema's zoals benoemd in paragraaf 1.4. Voor alle projecten, zowel de al lopende als de nieuw op te starten, geldt dat ze worden uitgevoerd als ze **voldoende bijdrage** leveren aan het bereiken van financiële doelstellingen voor 2020.

De keuze van deze projecten wordt in eerste instantie bepaald door de resultaten van het Doelmatigheidsonderzoek. Deze projecten zijn de eerstkomende twee à drie jaar leidend. Alle andere projecten, ook die al opgestart zijn, worden op langere termijn opgepakt, mogelijk zelfs na 2020.

De eerste één à twee jaar ligt de nadruk op de projecten rond het thema 'Gegevensbeheer'. Dit thema is de basis voor het goed uitvoeren en doen slagen van alle andere projecten op het gebied van risicogestuurd beheer (asset management), waar de belangrijkste besparingskansen zitten.

In tabel 5 zijn de projecten opgenomen, die door blijven lopen, worden bijgesteld of worden opgestart in de komende twee jaar. De planning voor de projecten is opgenomen in bijlage II. Overige projecten worden in een later stadium opgepakt. Dit geldt ook voor de projecten die onder innovatie vallen, zoals energie uit afvalwater en riothermie. Echter, indien deze projecten zich eerder mogen aandienen, dan zal hier op worden geanticipeerd.

¹ Bron: Rapportage doelmatigheidsmonitoring, d.d. 26 november 2013, Arcadis, ref.nr. 077378247:C

Tabel 5 overzicht projecten 2014-2015

thema	project	inhoud	Bestaand, aangepast of nieuw
risicogestuurd beheer (asset management)	relinen i.p.v. traditioneel vervangen rioolstrengen	met andere technieken kapotte riolering weer voldoende restlevensduur geven	nieuw
	levensduurverlenging riolering	de verwachte levensduur van rioolonderdelen in beeld brengen i.r.t. functioneren en gebruik bovengrondse infrastructuur	nieuw
	gedifferentieerd reinigen en inspecteren riolering	frequentie van reinigen en inspecteren niet meer normgestuurd maar gedifferentieerd naar noodzaak	nieuw
gegevens- en informatiebeheer	gegevensbeheer	projectvoorstel aanvullen met gegevenskwaliteitscontrole en -bewaking en revisieverwerking	aangepast
	monitoring riolering	toetsen werkelijk functioneren. ook validatie en analyse.	bestaand
	monitoring en sturing gemalen	toetsen werkelijk functioneren. ook validatie en analyse	bestaand
	grondwatermeetnet	relatie riolering - grondwater in beeld brengen	bestaand
	herziening eenheidsprijzen investeringen	door evaluatie en nacalculatie kunnen de eenheidsprijzen die gebruikt worden bij investeringsramingen worden bijgesteld	nieuw
	3Di waterbeheer	bepaling van gevolgen van overstromingen in stedelijke omgeving en de uitwerking van mogelijke maatregelen m.b.v. geavanceerde programmatuur	nieuw
Toekomstvisie afvalwaterketen en innovatie	buitengebied	de drukriolering, waarop woningen in het buitengebied vaak zijn aangesloten, wordt als dat mogelijk is vervangen door andere voorzieningen	nieuw
	personeel als asset	de verwachte uitstroom van personeel wordt indien mogelijk opgevangen door de inzet van medewerkers van andere regiopartijen	nieuw

BIJLAGE I PLANNING PROJECTEN

Regionale Samenwerking Afvalwaterketen Noord Kennemerland Noord

= bestaand
 = aangepast
 = nieuw

Regionaal Afvalwaterketen Programma

thema/ werkgroep	2013	2014				2015				2016				2017				2018				opmerkingen	
	dec	kw I	kw II	kw III	kw IV	kw I	kw II	kw III	kw IV	kw I	kw II	kw III	kw IV	kw I	kw II	kw III	kw IV	kw I	kw II	kw III	kw IV		
gegevens- en informatiebeheer																							
gegevensbeheer																							
monitoring riolering																							projecten zijn continu doorlopend. Tussentijds resultaten t.b.v. risicogestuurd beheer benodigd
monitoring en sturing gemalen grondwatermeetnet																							
herziening eenheidsprijzen investeringen																							
3Di Waterbeheer																							
risicogestuurd beheer (asset management)																							
relining i.p.v. vervanging levensduurverlenging																							
gedifferentieerd reinigen en inspecteren riolering																							
toekomstvisie afvalwaterketen en innovatie																							
buitengebied																							
personeel als asset																							
afvalwater als grondstof (o.a. riothermie)																							nog niet in planning opgenomen